

YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING IJTIMOIIY- PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2026-20-534-536>

Turobova Maxbuba Alisherovna

Iqtisodiyot va pedagogika umiversiteti,

*“Pedagogika va o‘qitish metodikasi” kafedrası v.b.dotsenti,
psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori(PhD).*

Annotatsiya. *Mazkur tadqiqot yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash jarayonining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda oilaviy hayotga tayyorgarlikning shaxs kamoloti, ijtimoiy moslashuv, emotsional barqarorlik, muloqot madaniyati hamda mas‘uliyat hissini shakllantirishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Shuningdek, yoshlarning nikohga bo‘lgan munosabati, oilaviy qadriyatlar tizimi, gender rollari haqidagi tasavvurlari va oilaviy munosabatlarda uchraydigan psixologik omillar yoritib beriladi. Tadqiqot davomida oilaviy muhit, ijtimoiy ta’sirlar, ta’lim muassasalari va ommaviy axborot vositalarining yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashdagi roli ijtimoiy-psixologik nuqtai nazardan tahlil etiladi. Olingan natijalar yoshlar o‘rtasida sog‘lom oilaviy munosabatlarni shakllantirish, oilaviy nizolarni oldini olish hamda oilaviy barqarorlikni ta’minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.*

Kalit so‘zlar. *yoshlar, oilaviy hayotga tayyorgarlik, ijtimoiy-psixologik xususiyatlar, oilaviy qadriyatlar, nikohga tayyorgarlik, shaxslararo munosabatlar, emotsional barqarorlik, muloqot madaniyati.*

Аннотация. *Данное исследование посвящено изучению социально-психологических особенностей подготовки молодежи к семейной жизни. В работе анализируется роль подготовки к семейной жизни в формировании личностного развития, социальной адаптации, эмоциональной устойчивости, культуры общения и чувства ответственности. Особое внимание уделяется отношению молодежи к браку, системе семейных ценностей, представлениям о гендерных ролях, а также психологическим факторам, влияющим на семейные взаимоотношения. В исследовании с социально-психологической точки зрения рассматривается влияние семейной среды, социальных факторов, образовательных учреждений и средств массовой информации на процесс подготовки молодежи к семейной жизни. Полученные результаты могут быть использованы для формирования здоровых семейных отношений, профилактики семейных конфликтов и обеспечения стабильности семьи.*

Ключевые слова. *молодёжь, подготовка к семейной жизни, социально-психологические особенности, семейные ценности, готовность к браку, межличностные отношения, эмоциональная устойчивость, культура общения.*

Annotation. *This study is devoted to the analysis of the socio-psychological characteristics of preparing young people for family life. The research examines the role of readiness for family life in the development of personality, social adaptation, emotional stability, communication culture, and a sense of responsibility. Special attention is paid to young people’s attitudes toward marriage, the system of family values, perceptions of gender roles, and psychological factors*

influencing family relationships. From a socio-psychological perspective, the study analyzes the impact of the family environment, social influences, educational institutions, and mass media on the process of preparing youth for family life. The findings of the study can be applied to the formation of healthy family relationships, the prevention of family conflicts, and the strengthening of family stability.

Keywords. *youth, preparation for family life, socio-psychological characteristics, family values, readiness for marriage, interpersonal relationships, emotional stability, communication culture.*

Bugungi kunda jamiyatda ro'y berayotgan ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy o'zgarishlar oilaviy munosabatlarga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda. Oila jamiyatning asosiy bo'g'ini hisoblanib, unda shaxsning dunyoqarashi, axloqiy fazilatlar, ijtimoiy xulq-atvori shakllanadi. Shu sababli yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash masalasi ijtimoiy-psixologik jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlarning nikohga ongli va mas'uliyatli yondashuvi kelajakda mustahkam va barqaror oilalarning shakllanishiga xizmat qiladi.

Oila shaxs ijtimoiylashuvining ilk muhitidir. Aynan oilada insonda mehr-oqibat, hurmat, sabr-toqat, mas'uliyat kabi muhim ijtimoiy va psixologik sifatlar tarkib topadi. Yoshlarning kelajakdagi oilaviy hayotga munosabati ko'p jihatdan ota-onalar o'rtasidagi munosabatlar, oiladagi psixologik muhit va tarbiya usullariga bog'liq bo'ladi. Agar oilada sog'lom muhit mavjud bo'lsa, yoshlar ham kelajakda oilaviy munosabatlarga ijobiy qarash bilan yondashadilar.

Yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashda psixologik tayyorgarlik muhim o'rin tutadi. Psixologik tayyorgarlik deganda shaxsning nikohga ruhiy jihatdan tayyorligi, oilaviy majburiyatlarni anglay olishi va muammolarni to'g'ri hal etish qobiliyati tushuniladi. Ko'plab oilaviy kelishmovchiliklar va ajrimlarning asosiy sababi yoshlarning psixologik jihatdan yetarli darajada tayyor emasligidir. Shu bois yoshlarni nikohdan oldin oilaviy hayotning mohiyati, mas'uliyati va qiyinchiliklari bilan tanishtirish zarur. Oilaviy hayotda muloqot madaniyati alohida ahamiyatga ega. Er-xotin o'rtasida ochiq va samimiy muloqot bo'lishi oilaviy nizolarning oldini olishga yordam beradi. Yoshlar o'z fikrini to'g'ri ifodalash, tinglash va tushunish ko'nikmalarini egallashlari lozim. O'zaro hurmat va ishonch oilaning psixologik barqarorligini ta'minlaydi. Yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarligiga ijtimoiy omillar ham kuchli ta'sir ko'rsatadi. Jamiyatdagi ijtimoiy muhit, milliy qadriyatlar, urf-odatlar, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning nikoh haqidagi tasavvurlarini shakllantiradi. Ba'zan noto'g'ri axborotlar va salbiy namunalar yoshlarning oilaga bo'lgan munosabatini buzishi mumkin. Shu sababli yoshlar ongida sog'lom oilaviy qadriyatlarni shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Moddiy ta'minot ham oilaviy hayotda muhim omil

sanaladi, biroq u oilaning baxtli bo‘lishini to‘liq ta‘minlay olmaydi. Ma‘naviy yaqinlik, psixologik uyg‘unlik va o‘zaro tushunish oilaning mustahkam bo‘lishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Yoshlar oilaviy hayotda faqat moddiy manfaatlarni emas, balki ma‘naviy mas‘uliyatni ham anglashlari lozim. Yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashda ta‘lim muassasalari, oila va jamiyatning o‘zaro hamkorligi muhimdir. Maktab va oliy ta‘lim muassasalarida oilaviy psixologiya, muloqot madaniyati, nikoh mas‘uliyati bo‘yicha bilimlar berilishi yoshlarning ongli tayyorgarligini oshiradi. Psixologik treninglar va maslahatlar yoshlarning o‘zini anglashiga va oilaviy munosabatlarga to‘g‘ri yondashishiga yordam beradi.

Bugungi globallashuv va ijtimoiy transformatsiyalar sharoitida yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarligi jamiyat barqarorligi va ijtimoiy rivojlanishining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar, qadriyatlar tizimidagi o‘zgarishlar, axborot oqimining kuchayishi hamda gender rollariga nisbatan qarashlarning yangilanishi yoshlarning nikoh va oilaviy munosabatlarga bo‘lgan munosabatiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Natijada oilaviy nizolar, ajralishlar sonining ortishi, emotsional moslashuvdagi qiyinchiliklar va mas‘uliyat hissining yetarli darajada shakllanmasligi kabi muammolar yuzaga kelmoqda. Yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash jarayonida ularning psixologik yetukligi, emotsional barqarorligi, muloqot ko‘nikmalari, konfliktlarni konstruktiv hal etish qobiliyati hamda oilaviy qadriyatlarni anglash darajasi muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jihatlarni e‘tibordan chetda qoldirish oilaviy munosabatlarda psixologik nomutanosiblik va ijtimoiy moslashuv muammolarini kuchaytirishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini ilmiy asosda o‘rganish, mazkur jarayonga ta‘sir etuvchi omillarni aniqlash hamda samarali psixoprofilaktik va ta‘limiy mexanizmlarni ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi. Tadqiqot natijalari yoshlar o‘rtasida sog‘lom oilaviy munosabatlarni shakllantirish, oilaviy barqarorlikni mustahkamlash va jamiyatda ijtimoiy farovonlikni ta‘minlashga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash ijtimoiy va psixologik jihatdan murakkab, ammo nihoyatda muhim jarayondir. Psixologik yetuk, ma‘naviy barkamol va mas‘uliyatli yoshlar sog‘lom oilalarni barpo etib, jamiyat taraqqiyotiga ijobiy hissa qo‘shadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma‘naviyat, 2008.
2. G‘oziyev E. Psixologiya. – T.: O‘qituvchi, 2010.
3. Davletshin M. Yosh va pedagogik psixologiya. – T.: Fan, 2012.
4. Otajonov A. Oila psixologiyasi asoslari. – T.: Universitet, 2015.
5. Sharipova D. Oilaviy munosabatlar psixologiyasi. – T.: Fan va texnologiya, 2018.